

POSITION PAPER AUGEO JONGERENTASKFORCE & AUGEO FOUNDATION

In samenwerking met Stichting Voorkoming Kindermishandeling

Eind 2025 publiceerde de Kinderombudsman dat 8% van alle kinderen in Nederland opgroeit in een thuissituatie met structurele ruzie en geweld. Meer dan 80% van deze kinderen zegt zich niet gehoord of gesteund te voelen door professionals en vaak ook niet door hun sociale omgeving. Kinderen die wel hulp ontvingen vertelden regelmatig dat hulp te laat kwam of niet aansloot bij hun behoefte en zij zich niet gehoord voelden. Kort daarvoor publiceerde de Inspectie als hoofdbevinding in haar onderzoek onder 5 jeugdbeschermingsorganisatie's (GI's): *“Zowel pleegzorgbegeleiders als jeugdzorgwerkers hebben te weinig betekenisvol contact met (pleeg)kinderen. Met betekenisvol contact wordt bedoeld: structureel en face to face 1-op-1 contact tussen jeugdzorgwerker en (pleeg)kind, waar het kind kan vertellen hoe het gaat en inspraak heeft in diens hulpverleningstraject.... Hierdoor is onvoldoende zicht op de ontwikkeling en veiligheid van kinderen.”*

De jongeren van de Augeo JongerenTaskforce geven deze boodschap al meer dan 15 jaar. Samen met Danny Dijkhuizen, die zijn moeder en broertjes verloor bij een zogenoemd “gezinsdrama”, hebben wij hiermee tienduizenden professionals en bestuurders bereikt. Wij hebben er dan ook voor gekozen om in deze hoorzitting niet opnieuw te vertellen dát kinderen zich niet gezien en gehoord weten. Wel willen wij een krachtig signaal afgeven dat wij niet meer geloven dat gespreksprotocollen, proeftuinen, hervormingsagenda's en goede intenties voldoende verbetering zullen brengen.

Gezien aanbljvende tekortkomingen vragen we u nu om participatieve en betekenisvolle 1-op-1 gespreksvoering mét kinderen en steun vóór kinderen structureel te verankeren in wetgeving, normering, monitoring en bekostiging. Verbeter de verankering van het vertelrecht van kinderen en hun recht om gehoord en gesteund te worden. Volg hierbij het Internationale Kinderrechtenverdrag en de Europese Slachtofferrichtlijnen.

Dit betreft o.a. aanpassingen in de (a) wet WMO ten aanzien van Veilig Thuis (b) Jeugdwet en de daarin genoemde Key Performance Indicatoren voor jeugdbeschermingsorganisaties (c) bekostigingsnormen voor Gecertificeerde Instellingen (d) wettelijke taakomschrijvingen van organisaties (e) Normenkader Jeugdbescherming etc.

Voorbeeld 1a: WMO en gespreksvoering met kinderen bij Veilig Thuis

De veelal door politie bij Veilig Thuis gemelde kinderen maken gemiddeld 1,3 geweldsincidenten per week mee, aldus onderzoek van Verweij Jonker. Veilig Thuis spreekt in principe met kinderen vanaf 4 jaar. In de praktijk gebeurt dit niet altijd en monitoring van het exacte percentage ontbreekt. Circa 80% van de meldingen wordt na een eerste beoordeling doorgezet naar lokale teams. In deze gevallen is het niet vanzelfsprekend dat het kind door Veilig Thuis zelf al is gesproken. Ook is er geen zicht of, wanneer en hoe deze kinderen daadwerkelijk individueel worden gesproken door het lokale team. Veilig Thuis opereert onder de WMO en is een niet-besluitvormende voorziening. Hierdoor zijn juridische hoor-rechten niet formeel verankerd, omdat deze in het Nederlandse recht gekoppeld zijn aan formele besluitvorming zoals onder de Jeugdwet of civiel jeugdrecht. Zo ontbreekt in deze vroege, vaak beslissende fase een afdwingbaar recht voor kinderen om gehoord te worden, hun perspectief vast te laten leggen, kennis te nemen van de duiding van hun situatie en een bezwaar te maken. De nu gebruikte gespreksprotocollen zijn pedagogisch ingestoken en gespreksvoering met het kind zelf is afhankelijk van professionele zorgvuldigheid.

Wij bepleiten om de realisatie van het vertelrecht van kinderen en hun recht om gehoord te worden (IRVK art. 12) te verbeteren, juist in de vroege fase wanneer substantiële signalen van huiselijk geweld, misbruik of verwaarlozing worden behandeld door Veilig Thuis, Regionale Veiligheidsteams en lokale teams:

- **Opnemen van expliciete participatierechten voor kinderen in de WMO, met nadruk in geval van substantiële zorgen over onveiligheid en huiselijk geweld**
- **Opnemen procedurele waarborgen op expliciete vastlegging van het kind perspectief door Veilig Thuis, Regionale Veiligheidsteams en lokale teams**

Voorbeeld 1b: disclosure, meldcode en Veilig Thuis

Wij hebben bijdragen dat in de Verbeterde Wet Meldcode is opgenomen dat wanneer een kind uit zichzelf vertelt mishandeld te worden (disclosure) altijd gemeld moet worden bij Veilig Thuis, omdat dit een signaal is van een hoog risico op onveiligheid. Helaas hebben wij de afgelopen jaren allerlei sluiptwegen zien ontstaan, zoals: als een kind een jeugdbeschermer heeft en aan derden vertelt mishandeld te worden (zoals het meisje van Vlaardingen!) kan Veilig Thuis beslissen niet zelf te spreken met het kind, omdat “een professional al zicht heeft op veiligheid”. Echter, in meerdere fataal afgelopen casussen zijn hulpverleners in een tunnelvisie gekomen en schatten risico's onjuist in! Er zijn inmiddels verbeterplannen opgesteld. Maar wij vinden dit onvoldoende garanties bieden en zoeken rechtszekerheden. Jongeren vertellen ons al jaren (en ook afgelopen maand nog) Veilig Thuis te hebben gebeld vanwege geweld thuis maar geen face-to-face gesprek of hulp te hebben gekregen, maar bijvoorbeeld enkel het advies “om zelf hulp te zoeken voor de ruzies thuis, bijvoorbeeld op school.” NB: jongeren grijpen niet lichtvaardig naar Veilig Thuis: jaarlijks vragen slechts 1270 jeugdigen advies (1,5%) en doen zij 190 meldingen (0.3%)

Wanneer een kind zelf hulp zoekt voor mishandeling, moet het een vastgelegd recht hebben op een 1-op-1 gesprek met een onafhankelijke en in huiselijk geweld gespecialiseerde (Veilig Thuis) professional die het verhaal van het kind goed documenteert

Voorbeeld 2: Jeugdbeschermingsorganisaties en betekenisvolle gespreksvoering

Jeugdbeschermingsorganisaties (GI's) worden door gemeentelijke opdrachtgevers, door het Keurmerk Instituut en door hun Raden van Toezicht voortdurend getoetst op 3 in de Jeugdwet vastgelegde Key Performance Indicatoren (directe toewijzing vaste jeugdbeschermer, 1e face-to-face contact met het kind in 5 werkdagen, opstellen gezinsplan in 6 weken): deze KPI's betreffen slechts de beginfase van het werk en raken nauwelijks aan betekenisvol contact. De Jeugdwet, richtlijnen en het Kwaliteitskader Jeugdbescherming impliceren indirect wel structureel contact, maar doen dit zonder vaste norm. Pas in de landelijke bekostiging voor GI's wordt gerekend met ongeveer 4 tot 8 contactmomenten per jaar; dit is inclusief gesprekken met het kind alleen, gesprekken met ouders en gezamenlijke gesprekken met kind en ouders. Wij (en vele anderen) bekritiseren de contactfrequentie waarmee gerekend wordt in deze bekostigingsnorm: deze is voor kinderen onvoldoende voor het opbouwen van vertrouwen en zicht op hun veiligheidsbeleving! De huidige bekostigingssystematiek stuurt niet op relationele continuïteit, terwijl dat juist nodig is voor zicht op veiligheid.

Wij pleiten (a) om een hogere contactfrequentie (bijvoorbeeld maandelijks) op te nemen in de bekostigingsnormen van jeugdbeschermingsorganisaties. En (b) om het normenkader en de in de Jeugd Wet vastgelegde KPI's uit te breiden met resultaatparameters rondom gerealiseerde contactfrequenties met kinderen. Vervolgens pleiten we (c) voor structurele monitoring ten aanzien van betekenisvol contact met kinderen door gemeenten, Rijksoverheid, KMI, inspecties en andere toezichthouders.

Voorbeeld 3: Proeftuinen toekomstscenario en sturing op kind participatie

Wij, en ook u als kamerlid, hebben er geen enkel zicht op dat het met de betrokkenheid van kinderen beter gaat in de proeftuinen van het Toekomstscenario. De huidige voortgangsrapportages presenteren een beperkte set (korte termijn) procesresultaten die onvergelykbaar zijn met de huidige situatie. We weten niet of kinderen in proeftuinen op (midden)lange termijn veilig(er) zijn dan nu. In casusbeschrijvingen zien wij dat het in proeftuinen ook niet vanzelfsprekend is om naast ouders met kinderen te spreken. Te vaak wordt enkel een kind met problemen gesproken en niet diens broers of zusjes, terwijl ook zij opgroeien in een onveilig gezin.

Wij bepleiten dat evaluaties van Proeftuinen Jeugdbescherming kwantitatief en kwalitatief informeren over (1) gerealiseerde individuele gespreksvoering met kinderen die opgroeien in (mogelijk) onveilige gezinssituatie (2) gerealiseerde mate van steun die kinderen in proeftuinen ervaren van hulpverleners, hun netwerk én school (3) gerealiseerde veiligheid op korte en (midden)lange termijn vanuit het perspectief van kinderen (en ook ouders, hulpverleners) (4) gerealiseerde kind-diagnostiek (5) gerealiseerde hulpverlening voor kind-gerelateerde problematiek

Voorbeeld 4: Kinderen die thuis onveilig zijn moeten zich tenminste gesteund voelen op school

“Ik lag de hele nacht wakker van de ruzies thuis en was doodsbang. De volgende ochtend bij had niemand het erover, alsof ik niet besta. Op school viel ik bijna in slaap. De docent stuurde me eruit en zei: “Als jij geen aandacht voor mij kan opbrengen, dan ga je maar weg”. Die dag verloor ik alle vertrouwen in volwassenen. Ik voelde me niemands prioriteit”

“Zo ben je als 8-jarige nog getuige van verwurging en ander excessief geweld en zo zit je in de klas. Niemand die iets wist en ik kon niet spreken. Ik hoop dat dit nu beter begeleid wordt.”

“Op de lagere school was ik in de tijd na de moord op mijn moeder en broertjes heel erg in mezelf gekeerd. Verdrietig. Stil. Meester Taco reageerde daar precies goed op; hij vroeg hoe het met me ging en had een luisterend oor. Hij pushte niet, maar liet weten dat ‘ie er voor mij was, dat ik er mocht zijn, dat mijn leven nog voor me lag. Dat maakte dat ik me steeds rustiger en veiliger voelde.”

Recent promotieonderzoek concludeert dat álle kinderen die huiselijk geweld meemaken een verhoogd risico hebben op een verminderd welbevinden en psychosociale problemen op school, onafhankelijk van de ernst of de frequentie van het geweld. Over een derde van de kinderen die huiselijk geweld met politie-inzet meemaken, hebben onderwijsprofessionals nog geen enkel vermoeden van gezinsproblemen. In twee derde hebben zij een algemeen vermoeden van problemen in de thuissituatie maar (nog) geen specifieke zorgen over huiselijk geweld. De meeste kinderen

worden beschreven als 'opvallend-onopvallende en teruggetrokken leerlingen. Zij worden met hun onopvallende gedrag, ook na ernstige incidenten thuis, eenvoudig over het hoofd gezien.

Uit onderzoek onder leerkrachten is bekend dat zij bereid en in staat zijn adequate informele en sociale steun te bieden aan kinderen die opgroeien met gezinsgeweld, mits zij hierover geïnformeerd zijn door ketenpartners of ouders. In Handle-with-Care projecten realiseren docenten jaarlijks aan meer dan 1000 bij Veilig Thuis gemelde kinderen informele steun binnen enkele dagen na een geweldsincident. Samenwerking tussen onderwijs, Veilig Thuis en politie om binnen 48 uur steun voor kinderen te realiseren is nu echter een uitzondering; dit wordt gerealiseerd in gemeenten waar wethouders specifieke opdracht hiertoe verstrekken. Organisaties in de beschermingsketen zien het realiseren van snelle steun voor kinderen niet als hun wettelijk taak of voelen zich in een vroege overdracht van signalen naar het onderwijs beperkt door de Wet WMO. In de proeftuinen van het Toekomstscenario wordt nergens een structurele samenwerking tussen het onderwijs en beschermingsorganisaties beproefd: wij vinden dit gebrek aan een domein overstijgende aanpak vanuit kind perspectief een onbegrijpelijk hiaat.

Realiseer een domein overstijgende aanpak waarin structureel wordt samengewerkt tussen onderwijs, Veilig Thuis en politie om snel steun te bieden aan kinderen waarbij onveiligheid thuis is gesignaleerd, zodat kinderen zich gesteund weten op school en beter aan leren en ontwikkelen toekomen. Hef belemmeringen in o.a. de Wet WMO voor deze samenwerking met het onderwijs op. Verrijk de wettelijke taakstellingen van organisaties in de veiligheidsketen door expliciet het organiseren van snelle steun aan kind-slachtoffers, bieden van goede voorlichting en samenwerken met het onderwijs te benoemen.